

“Judicial System, Reforms and Results in Uzbekistan”

Student of the Faculty of Law at Termez State University

Majidova Sevinch Sherzod qizi

Abstract: This article analyzes the reforms implemented in the judicial system of the Republic of Uzbekistan in recent years, their essence and significance, as well as the results achieved. In particular, it covers important areas such as ensuring the independence of the judiciary, improving the system of selection and appointment of judges, increasing openness and transparency, as well as the introduction of digital technologies. The importance of reforms in increasing citizens' confidence in justice and strengthening the principles of the rule of law is also examined.

Keywords: Judicial system, judicial reforms, judicial independence, Supreme Council of Judges, rule of law, openness and transparency, digital technologies, justice, human rights, Uzbekistan.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasining sud tizimida so‘nggi yillarda amalga oshirilgan islohotlar, ularning mazmun-mohiyati hamda erishilgan natijalar tahlil qilinadi. Xususan, sud hokimiyatining mustaqilligini ta‘minlash, sudyalarni tanlash va tayinlash tizimini takomillashtirish, ochiqlik va shaffoflikni oshirish, shuningdek raqamli texnologiyalarni joriy etish kabi muhim yo‘nalishlar yoritiladi. Shuningdek, islohotlarning fuqarolarning adolatga bo‘lgan ishonchini oshirish va huquqiy davlat tamoyillarini mustahkamlashdagi ahamiyati ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar : Sud tizimi, sud islohotlari, sud mustaqilligi, Sudyalar oliy kengashi, huquqiy davlat, ochiqlik va shaffoflik, raqamli texnologiyalar, adolat, inson huquqlari, O‘zbekiston.

So‘ngi yillarda Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan ijobiy o‘zgarishlarning markazida sud-huquq tizimidagi islohotlar turibdi. So‘nggi olti-yetti yil davomida ushbu tizimda tub, inqilobiy o‘zgarishlar yuz berdi. Natijada odil sudlov instituti sezilarli

darajada takomillashtirildi, xususan, sudyalarni shakllantirish, tanlash va lavozimga tayinlashning ochiq hamda shaffof tartiblari joriy etildi, shuningdek sudyalar mustaqilligini haqiqiy ta'minlashga qaratilgan huquqiy asoslar yanada mustahkamlandi. O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2017-yil 21-fevraldagi PF-4966-son Farmoniga muvofiq, sud hokimiyatining mustaqilligi konstitutsiyaviy prinsipiga xalqaro standartlar asosida rioya etilishini ta'minlash hamda haqiqatan mustaqil sud tizimini shakllantirish maqsadida tashkil etilgan.¹

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining yangi tahririga (2023-yil 30-aprel) muvofiq, Sudyalar oliy kengashiga sudyalar korpusini shakllantirish va sud hokimiyatining mustaqilligi konstitutsiyaviy prinsipiga rioya etilishini ta'minlovchi organ maqomi berildi. Mazkur maqom unga yuklatilgan vazifalarning mustaqil va samarali amalga oshirilishini kafolatlovchi konstitutsiyaviy asos hisoblanadi.

Shuningdek, 2017-yil 6-aprelda "O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi to'g'risida"gi Qonun qabul qilinib, unda muhim normalar mustahkamlab qo'yildi. Xususan, Kengash o'z faoliyatini qonuniylik, mustaqillik, kollegiallik, xolislik, tenglik va ochiqlik prinsiplari asosida amalga oshirishi belgilandi. Mazkur Qonun bilan sudyalik lavozimga tayinlash tartibi va shakllari ham tubdan o'zgartirildi. Sud hokimiyatining boshqa hokimiyat tarmoqlaridan mustaqilligini ta'minlash, sudyalar tomonidan xolis va adolatli odil sudlovni amalga oshirish maqsadida viloyat, tumanlararo, tuman (shahar) sudlari sudyalarini lavozimga tayinlash va lavozimdan ozod etish vakolatlari to'liq Sudyalar oliy kengashiga o'tkazildi hamda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti bilan kelishish tartibi bekor qilindi.²

¹ <https://lex.uz/uz/docs/-3121087?ONDATE=08.11.2023>

² <http://m.xabar.uz/uz/jamiyat/sudyalar-oliy-kengashi-raisi-yil-yakunlari-boyicha-davl>

Bundan tashqari, qonunchilikka tegishli o'zgartirishlar kiritilib, Sudyalar oliy kengashiga o'z faoliyati bilan bog'liq zarur ma'lumotlar, hujjatlar va boshqa materiallarni davlat organlari, boshqa tashkilotlar, mansabdor shaxslar hamda fuqarolardan talab qilib olish vakolati berildi. Shuningdek, sudyalar uchun belgilangan maksimal yosh chegarasini uzaytirish, doimiy asosda faoliyat yurituvchi Kengash a'zolariga nisbatan xizmat tekshiruvlarini o'tkazish hamda ularni intizomiy javobgarlikka tortish masalalarini ko'rib chiqish vakolatlari ham belgilandi.

Shubhasiz, Yangi O'zbekistonda yuz berayotgan ijobiy o'zgarishlarning markazida sud-huquq tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar turadi. So'nggi olti-yetti yil davomida ushbu tizimda tub, inqilobiy o'zgarishlar yuz berdi. Natijada odil sudlov instituti yanada takomillashtirildi, xususan, sudyalarni shakllantirish, ularni tanlash va lavozimga tayinlashning ochiq va shaffof tartiblari joriy etildi, shuningdek sudyalarning haqiqiy mustaqilligini ta'minlashga xizmat qiluvchi huquqiy asoslar mustahkamlandi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2017-yil 21-fevraldagi PF-4966-son Farmoniga muvofiq, sud hokimiyatining mustaqilligi konstitutsiyaviy prinsipiga xalqaro standartlar asosida rioya etilishini ta'minlash hamda chinakam mustaqil sud tizimini shakllantirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi tashkil etildi. O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 30-apreldagi yangi tahrirdagi Konstitutsiyasiga ko'ra, Sudyalar oliy kengashiga sudyalar korpusini shakllantirish va sud hokimiyati mustaqilligining konstitutsiyaviy prinsipiga rioya etilishini ta'minlovchi organ maqomi berildi. Bu esa uning faoliyatini mustaqil va samarali amalga oshirishning muhim konstitutsiyaviy kafolati hisoblanadi.³

Shuningdek, 2017-yil 6-aprelda "O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi to'g'risida"gi Qonun qabul qilinib, unda muhim normalar belgilab berildi. Xususan,

³ <https://kun.uz/news/2017/04/08/uzbekistonda-sudalar-olij-kengasi-tugrisidagi-konun-kucga-kirdi>

Kengash o‘z faoliyatini qonuniylik, mustaqillik, kollegiallik, xolislik, tenglik va ochiqlik tamoyillari asosida amalga oshirishi mustahkamlab qo‘yildi.

Mazkur Qonun sudyalik lavozimlariga tayinlash tartibi va shakllarini ham tubdan o‘zgartirdi. Sud hokimiyatining boshqa tarmoqlardan mustaqilligini ta‘minlash, sudyalarning xolis va adolatli sudlovni amalga oshirishini kafolatlash maqsadida viloyat, tumanlararo, tuman (shahar) sudlari sudyalarini tayinlash va lavozimidan ozod etish vakolatlari to‘liq Sudyalar oliy kengashiga o‘tkazildi hamda bu borada Prezident bilan kelishish tartibi bekor qilindi.

Bundan tashqari, Kengashning vakolatlari kengaytirilib, unga davlat organlari, boshqa tashkilotlar, mansabdor shaxslar va fuqarolardan o‘z faoliyatiga oid zarur axborot, hujjat va materiallarni talab qilish, sudyalar uchun belgilangan maksimal yosh chegarasini uzaytirish, doimiy asosda faoliyat yurituvchi Kengash a‘zolariga nisbatan xizmat tekshiruvlari o‘tkazish hamda ularni intizomiy javobgarlikka tortish masalalarini ko‘rib chiqish huquqlari berildi.

Sudyalik lavozimlariga tanlash va tayinlash jarayoni ochiq tanlov asosida yo‘lga qo‘yildi hamda bu jarayonga zamonaviy axborot texnologiyalari joriy etildi. Natijada inson omilining ta‘siri sezilarli darajada qisqartirildi, tayinlovlarning ochiqligi va shaffofligi ta‘minlandi.

“O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi to‘g‘risida”gi Qonunning 5-moddasiga muvofiq, Kengash rais, rais o‘rinbosari, kotib hamda sudyalar orasidan tasdiqlanadigan o‘n bir nafar a‘zodan, shuningdek fuqarolik jamiyati institutlari vakillari va huquq sohasidagi yuqori malakali mutaxassislar orasidan tasdiqlanadigan yetti nafar jamoatchilik vakillaridan iborat bo‘lib, jami yigirma bir kishidan tashkil topadi.⁴

Sudyalar oliy kengashi a‘zolarining aksariyat qismini sudyalar tashkil etishi xalqaro talablarga hamda sud hokimiyatining o‘zini o‘zi boshqarish (sudyalarning o‘zini o‘zi

⁴ <https://lex.uz/mact/-3153668>

boshqaruvi) tamoyiliga to‘liq mos keladi. Xususan, Kengash tarkibiga oid bunday yondashuv EXHT Demokratik institutlar va inson huquqlari bo‘yicha byurosi hamda Venetsiya komissiyasi ekspert xulosasining 20-bandida, shuningdek boshqa xalqaro standartlarda ham o‘z aksini topgan.⁵

O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining avvalgi tahririda Sudyalar oliy kengashi tuzilishini shakllantirishga oid normalar aniq belgilab qo‘yilmagan edi. Mazkur masala faqat “O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi to‘g‘risida”gi Qonun bilan tartibga solingan bo‘lib, unga ko‘ra Kengash raisi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining taqdimiga binoan O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati tomonidan tayinlanishi, Kengash raisining o‘rinbosari esa O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan tayinlanishi belgilangan edi.⁶

Hozirda ushbu tartib Konstitutsiya darajasida o‘zgartirilgan bo‘lib, unga muvofiq O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashining raisi va rais o‘rinbosari O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining taqdimiga binoan O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Senati tomonidan besh yil muddatga saylanadi. Shuningdek, Kengash raisi va rais o‘rinbosarining vakolat muddatlari ham aniqlashtirildi hamda bir shaxs ushbu lavozimga ketma-ket ikki martadan ortiq saylanishi mumkin emasligi belgilandi.

Mamlakat Prezidentining “Sudlar faoliyatini yanada takomillashtirish va odil sudlov samaradorligini oshirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2020-yil 24-iyuldagi PF–6034-son Farmoni hamda “Sudyalarning chinakam mustaqilligini ta’minlash va sud tizimida korrupsiyaning oldini olish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2020-yil 7-dekabrdagi PF–6127-son Farmoni sud-huquq tizimidagi islohotlarni yangi bosqichga olib chiqdi.⁷

⁵ https://constitution.uz/uz/pages/sudyalar_oliy_kengashi

⁶ <https://lex.uz/docs/-3153668?ONDATE=21.09.2024>

⁷ <https://lex.uz/uz/docs/-4910826?ONDATE=20.09.2024>

Mazkur huquqiy hujjatlar asosida sudyalarning maqomini yanada mustahkamlash, ularning mustaqilligini kafolatlash hamda daxlsizligini kuchaytirishga qaratilgan qator kafolatlar yaratildi. Shu asosda O‘zbekiston faoliyatiga aralashish holatlari yuzasidan Bosh prokuraturaga murojaat kiritish vakolati berildi.

Shuningdek, prokuratura organlari tomonidan bunday murojaatlarni bir oy muddatda ko‘rib chiqish, ko‘rsatilgan holatlar yuzasidan jinoyat ishi qo‘zg‘atilgani yoki rad etilgani haqida O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashiga xabar berish tartibi ham qonunchilik darajasida mustahkamlandi.

Ushbu norma mustahkamlanishi ham sudyalar daxlsizligini ishonchli himoya qilish yo‘lidagi muhim qadam bo‘ldi. Unga ko‘ra, agar sudya jinoyat sodir etishda gumon qilinsa, sudya ushlangan paytdan boshlab uch soatdan kechiktirmasdan bu haqda O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashiga xabar berilishi shart (sudyaning ushlanishi uchun asos bo‘lgan hujjatlar nusxalari ilova qilingan holda).

Shuningdek, sudyani guvoh yoki gumon qilinuvchi sifatida huquqni muhofaza qiluvchi organlarga chaqirish faqat tegishli sudyalar malaka hay‘ati (kvalifikatsiya hay‘ati) roziligi bilan amalga oshirilishi belgilandi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-yanvardagi PQ–4096-sonli “Sud lavozimlariga nomzodlarni tayyorlash, sudyalar va sud xodimlarini qayta tayyorlash hamda ularning malakasini oshirish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoni mamlakatimizda sud hokimiyatining mustaqilligini mustahkamlash, professional sudyalar korpusini shakllantirish hamda fuqarolarning odil sudlovga bo‘lgan murojaat qilish imkoniyatlarini kengaytirish yo‘lida muhim qadam bo‘ldi.

Mazkur Farmonga muvofiq, mamlakatimizda birinchi marta sud lavozimlariga nomzodlarni tayyorlash, sudyalar va sud xodimlarini qayta tayyorlash hamda ularning malakasini oshirishga mas‘ul bo‘lgan davlat ta‘lim va ilmiy-tadqiqot muassasasi —

O‘zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashi huzuridagi Sudyalar oliy maktabi tashkil etildi.

Sudyalar oliy maktabining asosiy vazifalaridan biri sud lavozimlariga nomzodlarni tayyorlash, sudyalarni rahbarlik lavozimlariga qayta tayyorlash hamda sudyalarni va sud xodimlarini tayyorlashning yagona tizimini shakllantirishdan iboratdir.

Mazkur jarayonda ta’lim jarayoniga innovatsion pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, asosli va puxta qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiruvchi interaktiv o‘qitish usullarini qo‘llash, shuningdek tinglovchilarning huquqshunoslik, kasbiy etika, psixologiya, ish muhitida muloqot, vaqtni boshqarish, muzokara olib borish usullari, axborot texnologiyalari hamda huquq normalarini sharhlash va qo‘llash bo‘yicha nazariy va amaliy bilimlarini rivojlantirish zarurligi belgilab qo‘yildi.

Bundan tashqari, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 7-dekabrda “Sudyalarning chinakam mustaqilligini ta’minlash va sud tizimida korrupsiyaning oldini olish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6127-son Farmoni hamda ushbu Farmon asosida qonunchilikka kiritilgan o‘zgartish va qo‘shimchalar sud hokimiyatini shakllantirish jarayonini yangi bosqichga olib chiqdi.⁸ Xususan, tizimda ochiqlik va shaffoflikni samarali joriy etish, sud tizimida korrupsiyaga olib keluvchi sabab va sharoitlarni chuqur o‘rganish hamda tahlil qilish, shuningdek fuqarolar va tadbirkorlik subyektlarining sud hokimiyatiga bo‘lgan ishonchini oshirish borasidagi ishlar sifat jihatidan yangi darajaga ko‘tarildi.

Shu bilan birga, odil sudlovni amalga oshirish jarayonida sudyalarning professional faoliyatini har qanday tashqi ta’sirlardan samarali himoya qilishning huquqiy “Ma’naviyat bo‘lmagan joyda adolat bo‘lmaydi” degan tamoyil asosida Kengash tashabbusi bilan “Sudyalar ma’naviyati, etikasi va mas’uliyati” nomli o‘quv qo‘llanma

⁸ <https://sud.uz/la/citizen-admission-la/>

tayyorlanib, barcha sudyalarga bepul tarqatildi. Mazkur kitobda sudyaning yuksak insoniy va axloqiy fazilatlarini adolatli qarorlar qabul qilishning muhim omillaridan biri sifatida keng yoritilgan bo‘lib, unda sudyaning jamiyat oldidagi axloqiy me‘yorlari va mas‘uliyat mezonlari batafsil tahlil qilingan.

Shuningdek, tizimda ko‘p yillar samarali faoliyat yuritib, sud hokimiyati rivojiga munosib hissa qo‘shgan sud faxriylarini rag‘batlantirish maqsadida ularga “Sud faxriysi” ko‘krak nishonini topshirish an‘anaga aylandi. Bundan tashqari, ularning hayoti va faoliyati haqida “Ibrat maktabi” turkumida bir qator kitoblar chop etilmoqda. Tizimdagi muhim yangiliklardan yana biri — sudyalarning faoliyatini ochiq va shaffof baholashga qaratilgan milliy elektron reyting dasturining joriy etilishidir. Mazkur dasturda sudyalarning faoliyati professionalizm, malaka, intizom va mas‘uliyat mezonlari asosida inson omilisiz, ochiq va shaffof tarzda baholanadi.

Yuqori reyting ko‘rsatkichlariga ega bo‘lgan sudyalarning yuqorida qayd etilgan Farmon asosida joriy etilgan “Namunali sudya” mukofoti bilan taqdirlanadi. So‘nggi uch yil davomida 50 nafar sudya ushbu mukofotga loyiq deb topilgan.⁹

Yana bir muhim yangilik sifatida Sudyalarning oliy kengashi faoliyatiga zamonaviy axborot texnologiyalari keng joriy etildi. Xususan, sud lavozimlariga nomzodlar hamda sudyalarning bilan o‘tkaziladigan suhbat jarayonida beriladigan savollarni axborot tizimi orqali avtomatlashtirilgan tarzda tanlash dasturi ishlab chiqilib, amaliyotga tatbiq etilmoqda. Sud lavozimlariga birinchi marta tayinlash uchun nomzodlarni tanlash, yangi muddatga yoki boshqa sud lavozimlariga nomzodlar bilan o‘tkaziladigan suhbat jarayonida beriladigan savollar axborot tizimi tomonidan nomzodning o‘zi ishtirokida avtomatik ravishda tanlanadi.

Nomzod tomonidan tanlangan savollar to‘plami hamda undagi savollar jarayoni boshqa nomzodlar va jamoatchilik vakillari tomonidan onlayn rejimda bevosita kuzatib borilishi

⁹ <https://gov.uz/oz/advice/NaN/document/2165>

imkoniyati yaratilgan. Elektron savollar dasturi bilet.sjco.uz platformasida joylashtirilgan.

Shuningdek, sud lavozimlariga nomzodlarni tanlash bo'yicha imtihon jarayonlarini internet tarmog'i orqali (veb-sayt orqali) onlayn yoritish amaliyoti ham ilk bor yo'lga qo'yildi.

Sud lavozimlariga nomzodlar hamda amaldagi sudyalarning kasbiy mosligini ularning psixologik profili asosida baholashga xizmat qiluvchi elektron dastur ishlab chiqilib, to'liq ishga tushirildi. O'zbekiston Respublikasi Sudyalar oliy kengashining qarori bilan "Sud lavozimlariga nomzodlar va sudyalarning kasbiy mosligini baholashga ko'maklashuvchi psixologik testlar tizimi to'g'risida"gi Nizom tasdiqlandi.

Psixologik testlar va suhbatlar yordamida professional psixolog sudyalarning dunyoqarashi, sud jarayonida turli vaziyatlarga bardoshlilik, vaziyatni to'g'ri baholash ko'nikmalari, shuningdek, ayrim salbiy omillarga, jumladan spirtli ichimliklarga moyillik yoki korrupsiyaviy xatti-harakatlarga nisbatan moyillik kabi jihatlar bo'yicha tavsiyalar beradi. Ushbu xulosalar sudyalarni tayinlash jarayonida tobora muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Ma'lumot uchun: 2022–2023-yillarda 138 nafar sudya lavozimiga nomzod va 901 nafar sudya psixologik testdan o'tkazildi. Natijalarga ko'ra, 258 nafar sudyaga psixologik treninglar o'tkazildi hamda 40 nafar sudya bilan psixologik suhbatlar amalga oshirildi.¹⁰

Sudyalar va sud organlari xodimlari o'rtasida korrupsiya holatlarini oldini olish hamda ularni erta aniqlashga qaratilgan samarali tizim yo'lga qo'yildi. Aniqlangan har qanday korrupsion holat mutlaqo qabul qilib bo'lmaydigan holat sifatida baholanmoqda. Shu asosda har yili korrupsiyaning oldini olish va unga nisbatan murosasiz munosabatni shakllantirishga qaratilgan maxsus dastur tasdiqlanib, amaliyotga joriy etilmoqda.

¹⁰ https://www.zhiyanbao.cn/index/partFile/10/860/2022-05/10_218150.pdf

O‘zbekiston Respublikasining Inson huquqlari bo‘yicha Milliy strategiyasi tasdiqlangani to‘g‘risidagi ma‘lumotning Birlashgan Millatlar Tashkilotining olti tilida e‘lon qilinish, BMT Bosh Assambleyasining 74-sessiyasi rasmiy hujjati sifatida tarqatilgani bejiz emas. Mazkur Milliy strategiya Venetsiya deklaratsiyasi va Harakatlar dasturi asosida ishlab chiqilgan bo‘lib, unda BMT Inson huquqlari bo‘yicha Oliy komissari boshqarmasi tavsiyalari, EXHT Demokratik institutlar va inson huquqlari bo‘yicha byurosi tavsiyalari hamda xalqaro ekspertlarning fikrlari inobatga olingan.¹¹

O‘zbekiston Respublikasining Inson huquqlari bo‘yicha Milliy strategiyasi, jumladan, quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishni nazarda tutadi:

— sudlar va huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatida O‘zbekiston Respublikasi a‘zo bo‘lgan umume‘tirof etilgan xalqaro huquq prinsiplari va normalari hamda xalqaro shartnomalarni keng qo‘llashni ta‘minlaydigan samarali mexanizm yaratish;

— “habeas corpus” institutini yanada takomillashtirish orqali sud hokimiyatining mustaqilligi va xolisligini ta‘minlash, shuningdek inson huquqlari, erkinliklari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish sohasida sud hamjamiyati organlari faoliyatining huquqiy asoslarini mustahkamlash;

— sud jarayonlarida tenglik va tortishuv (kontradiktorlik) prinsiplarini to‘liq joriy etish, advokatura institutini huquqlarni himoya qiluvchi mustaqil va ishonchli institutga aylantirish, malakali yuridik yordam sifatini oshirish hamda advokatlik kasbining nufuzini yuksaltirish, shuningdek inson huquqlari sohasida ixtisoslashgan advokatlarni tayyorlash tizimini takomillashtirish.

Prokuratura organlari faoliyatini xalqaro standartlar talablariga muvofiqlashtirish, ularning jamiyat oldidagi ochiqqligi va hisobdorligini ta‘minlash, shuningdek prokuratura boshqaruv tizimida kollegial organlarning rolini kuchaytirish kabi masalalar ham mazkur hujjatlar doirasiga kiritilgan.

¹¹ <https://uzbekistan.un.org/uz/about/about-the-un>

Tizimdagi muhim yangiliklardan biri sifatida O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan “Sud tizimida sudyalarning chinakam mustaqilligini ta’minlash va korrupsiyaning oldini olish samaradorligini oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2020-yil 7-dekabrda PF–6127-son Farmoni ijrosi doirasida O‘zbekiston Sudyalar oliy kengashi huzurida O‘zbekiston sudyalari klubi tashkil etildi.¹²

O‘zbekiston sudyalari klubi sudyalar odob-axloq qoidalarini muayyan vaziyatlarda qo‘llash bo‘yicha tushuntirishlar berish, shuningdek moddiy va protsessual huquq normalarini to‘g‘ri qo‘llash yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqishga vakolatli jamoat tashkiloti hisoblanadi. Bugungi kunga kelib, sudyalar klubi onlayn forumida sudyalar tomonidan 13 104 ta mavzu bo‘yicha 457 531 ta xabar, fikr va izohlar joylashtirilgan.¹³ Mazkur Klub yagona sud amaliyotini shakllantirish, sud qarorlarining sifatini oshirish hamda sudyalarning hisobdorligini kuchaytirish orqali ijtimoiy adolatga erishishga xizmat qilish maqsadida tashkil etilgan bo‘lib, uning qisqa muddatdagi faoliyati amaliyotda bunday tuzilmaning zarurligini ko‘rsatdi.

Agar xohlasang, men bularning hammasini yakuniy “kitob bob” (chapter) qilib, ilmiy xulosa va kirish bilan birlashtirib beraman.

O‘zbekiston Respublikasida sud-huquq tizimini isloh qilish jarayoni so‘nggi yillarda tub burilish bosqichiga kirdi. Ayniqsa, Sudyalar oliy kengashining tashkil etilishi, sudyalarni tanlash va tayinlash jarayonining ochiq tanlov asosiga o‘tkazilishi hamda raqamli texnologiyalar joriy etilishi sud hokimiyatining mustaqilligini amalda ta’minlashga xizmat qildi. Shu bilan birga, sudyalarning daxlsizligini kuchaytirish, ularning kasbiy tayyorgarligini oshirish va korrupsiyaning oldini olishga qaratilgan institutsional mexanizmlar tizimli ravishda rivojlantirildi.

¹² <https://lex.uz/docs/-5146554?ONDATE=23.08.2025>

¹³ <https://sudyalaroliykengashi.uz/>

Shuningdek, Sudyalar oliy maktabining tashkil etilishi orqali professional sud kadrlarini tayyorlash va qayta tayyorlashning yagona tizimi shakllantirildi. Sudyalar faoliyatini baholashda elektron reyting tizimi va psixologik testlar joriy etilishi inson omilini kamaytirib, shaffoflikni oshirdi. Bu esa sud qarorlarining adolatli va asosli bo'lishiga xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, inson huquqlari bo'yicha milliy strategiya, xalqaro standartlarga mos islohotlar hamda sud tizimida gender tenglikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar O'zbekiston sud-huquq tizimini xalqaro darajaga yaqinlashtirmoqda. Xususan, sud tizimida ayol sudyalarning ulushini oshirish va ularning xalqaro hamkorlikdagi ishtirokini kengaytirish ham muhim yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Umuman olganda, amalga oshirilayotgan islohotlar O'zbekistonda sud hokimiyatining mustaqilligini mustahkamlash, fuqarolarning adolatga bo'lgan ishonchini oshirish hamda huquqiy davlat tamoyillarini yanada rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://lex.uz/uz/docs/-3121087?ONDATE=08.11.2023>
2. <https://uzbekistan.un.org/uz/about/about-the-un>
3. <https://sudyalaroliykengashi.uz/>
4. <https://lex.uz/docs/-5146554?ONDATE=23.08.2025>
5. https://www.zhiyanbao.cn/index/partFile/10/860/2022-05/10_218150.pdf
6. <https://gov.uz/oz/advice/NaN/document/2165>
7. <https://lex.uz/mact/-3153668>
8. <https://kun.uz/news/2017/04/08/uzbekistonda-sudalar-olij-kengasi-tugrisidagi-konun-kucga-kirdi>
9. <http://m.xabar.uz/uz/jamiyat/sudyalar-oliy-kengashi-raisi-yil-yakunlari-boyicha-davl>